

ки.

Таким чином, основними проблемами формування політичної свідомості студентської молоді в процесі політичної соціалізації є:

- недостатність дієвих заходів політико-правового виховання, їх заангажованість та показовий характер;
- приклад старших поколінь, які мають вкрай низький рівень політичної культури та свідомості;
- неспроможність політичних сил рекрутувати дійсно справжніх молодих лідерів;
- недемократичний виборчий процес, який нівелює електоральний вибір молоді.

Загалом же можна констатувати, що молодь бере активну участь у соціально-політичних процесах, але ця активність проявляється більше у мітингових, протестних формах, молоді явно бракує політичної компетентності, інформованості, досвіду співпраці з органами місцевого самоврядування з вироблення рішень на місцевому рівні.

Таким чином, у суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально-економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу.

Підсумовуючи, слід зазначити, що саме активна участь молоді у громадському житті є запорукою успіху і прогресу нашого суспільства.

Бібліографічні посилання:

1. **Головченко В.** Особливості формування правової культури молоді / В. Головченко // Право України. – 2004. – № 10. – С.120-123.

2. **Кияшко Л. О.** Громадська та політична активність сучасної молоді: психологічний аналіз / Л. О. Кияшко, А. О. Краснякова // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 4. – С. 96 – 105.

3. **Плоский К.** Участь молоді у розвитку місцевої демократії в Україні: проблеми та перспективи / К. Плоский // Український соціум. – 2005. – № 1 (6). – С. 101-111

4. Соціологія: курс лекцій : [навч. посіб.] / За ред. С. А. Щудло, Т. М. Романіва, І. Л. Мірчук. – Дрогобич: Вимір, 2004. – 240 с.

5. **Фліс І. М.** Основні принципи формування політичної активності студентської молоді / І. М. Фліс // Гілея [науковий вісник]: Збірник наукових праць. – К., 2008. – Вип 13. – С. 208-216.

6. **Хилько М.І.** Політична активність студентської молоді у процесах державотворення [Електронний ресурс] / М.І.Хилько. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_32/Gileya32/P4_doc.pdf

7. **В.І. Чернобаєв** Деякі проблеми політичної соціалізації особистості у сучасній Україні / В.І.Чернобаєв // Гуманітарний журнал. – 2010. – № 1-2. – С. 123 -126.

УДК 342.6:342.25

І. О. Цурканова

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Здійснено порівняльний аналіз розвитку наукової думки щодо визначення термінів та сутності органів виконавчої влади, а також їх місця і ролі у державному управлінні України.

Ключові слова: влада, державна влада, виконавча влада, органи виконавчої влади.

Осуществлен сравнительный анализ развития научной мысли относительно определения терминов и сущности органов исполнительной власти, а также их места и роли в государственном управлении Украины.

Ключевые слова: власть, государственная власть, исполнительная власть, органы исполнительной власти.

The comparative analysis of the development of scientific thought on the definition of terms and nature of the executive power, as well as their place and role in the government of Ukraine.

Keywords: power, the government, the executive, the executive authorities.

© І. О. Цурканова, 2012

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні є проблема взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади. Саме тому ця тема є досить актуальною для нашої держави і суспільства.

У статті аналізуються і досліджуються наукові джерела як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, які присвячені висвітленню проблеми походження органів державної влади. Як першоджерела аналізуються роботи Аристотеля, Платона, Геракліта, Дж. Локка, Ш.Л. Монтеск'є, Н. Макіавеллі, В. Парсонса та інших. Логічним продовженням дослідження специфіки діяльності виконавчої влади є такі вітчизняні вчені, як В.Б. Авер'янов, В.М. Шаповал, І.А. Полянський, В.М. Соколов, Т.В. Чехович та інші. Проте, незважаючи на широке коло наукових досліджень, проблема наукового обґрунтування сутності органів виконавчої влади в сучасній Україні залишається відкритою.

Для досягнення поставленої мети необхідно дослідити наступне:

- уточнити визначення терміну «влада», «державна влада», «виконавча влада» та «органи виконавчої влади», їх сутність і те, чим вони відрізняються або, навпаки, чим схожі, що в них спільного;
 - проаналізувати ступінь теоретичної розробки проблеми взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади;
 - дати наукомістке визначення поняття «виконавча влада».
- . Боротьба за владу історично супроводжує політичне життя людства в усіх його сферах життєдіяльності: політиці, економіці, культурі тощо.

Практика свідчить, що з давніх-давен влада існує у будь-якому суспільстві як породження нескінченної різноманітності інтересів і розвитку різних соціальних підструктур, де вона перетворюється в особливий вид суспільних відносин – відносин влади.

Саме тому наше дослідження розпочате з детального теоретичного аналізу таких понять, як: «влада», «державна влада», «виконавча влада» та «органи виконавчої влади», а потім уже можна перейти до розгляду особливостей взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади. Для цього спочатку зробимо стислий політико-філософський екскурс, адже вже в працях Платона й Аристотеля містяться досить цікаві уявлення про владу, її властивості та закономірності.

Так, наприклад, Платон розглядає владу як силу, засновану на специфічному знанні – знанні правління. Політику він також визначає як специфічне знання – знання влади над людьми в його найбільш загальному вигляді [11, с.305].

Аристотель характеризує владу як властивість будь-якої складної системи. Все, що складається з декількох частин, має володарюючий елемент та елемент, що підкорюється, це «загальний закон природи». В соціальному житті влада забезпечує організацію спільної діяльності та стабілізує відносини в соціальній системі [2, с.239].

Аристотель розрізняв три хороші та три погані способи правління державою. Хороші способи виключають можливість корисливого використання влади, а вона, в свою чергу, служить суспільству в цілому. Прикладом цього способу є аристократія, монархія і політея (влада середнього класу, заснована на суміщенні олігархії і демократії). Поганим способом правління, на його думку, є олігархія, тиранія і крайня демократія. Тобто при поганих формах державної влади правителі мають на увазі лише своє особисте благо.

Платон вважав, що кожна форма держави гине через її внутрішні, властиві власним принципам протиріччя і зловживання. Він лише виділяє такі види правління, як монархію, владу небагатьох і владу більшості.

Обидва мислителі визнають необхідність існування науки про владу. Влада, в їх уявленні, – це і наука, і мистецтво. Зокрема, Платон стверджує, що царське правління є певним знанням, наректи царем треба того, хто володіє царським знанням; якщо у людини найвеличніша влада поєднується з розумінням й розсудливістю, виникає найкращий державний устрій та найкращі закони [11, с.324].

Головною метою державної влади, за Епікуром, є гарантування людям безпеки, допомога в подоланні страху, а також навчити їх не заподіювати один одному шкоди.

Сучасна проблема розподілу влад почала формуватись ще в XVII-XVIII ст. і пов'язана з такими видатними філософами, як Дж. Локк та Ш. Л. Монтеск'є.

Джон Локк у своїх дослідженнях спирався передусім на емпіричний метод пізнання. Важливе місце в його теорії посідає вчення про державу, державну владу та право. У класифікації форм держави він дотримувався тричленної системи (демократія, олігархія і монархія). Під монархією Локк розумів конституційну монархію, оскільки абсолютна монархія взагалі не визнавалася ним як форма громадянського правління.

Основною метою держави, за Локком, є захист та збереження прав людей на життя, свободу

та власність.

Держава за Локком – це сукупність людей, які об'єдналися в одне ціле під егідою ними ж установленого загального закону і створили судову інстанцію, уповноважену залагоджувати конфлікти між ними і карати злочинців.

Суть політичної влади поширюється на всі добровільно утворені спільноти, оскільки, як стверджує Дж. Локк – не існує ні закону природи, ні закону, установленого богом, що визначали б, хто є справжнім спадкоємцем у всіх випадках, остільки правонаступництво і, отже, право на владу не могли б бути точно визначені [9, с.197].

Від інших форм колективності (сімей, панських володінь) держава відрізняється тим, що втілює політичну владу, тобто право в ім'я суспільного блага створювати закони для регулювання та збереження власності, а також право застосовувати силу суспільства для виконання цих законів і захисту держави від нападу ззовні.

Локк був прихильником режиму законності в діяльності держави. Він передбачає особливий конституційний механізм, що заважає державі виходити за рамки своїх повноважень, стаючи водночас деспотичним. Його найважливіші компоненти – принципи поділу влади і законності. Крім законодавчої та виконавчої, Локк виділяє ще й союзну (федеративну) гілку влади.

Ш.Л. Монтеск'є, у свою чергу, бачить розподіл влад на законодавчу (яка належить народу або його представникам), виконавчу (що належить монарху і до якої можуть входити міністри та інші посадові особи, підпорядковані королю) та судову (яка повинна карати злочинців і вирішувати спори між приватними особами).

У цьому контексті доречною, на наш погляд, є побудова правової держави І. Канта, яку він вбачав у поступальних реформах, що перетворювали б деспотичне правління у правову громадянську державу.

Взагалі, влада у широкому та вузькому аспектах дає змогу правильно орієнтуватися у її системі, механізмах, а також політично зріло брати участь у її формуванні та реалізації. Для Т. Парсонса «влада» – це система ресурсів, за допомогою яких досягаються спільні цілі, це здатність виконувати певні функції на користь усієї соціальної системи, взятої в її цілісності. Р. Арон, на відміну від Парсонса, підкреслював, що влада – це потенція, якою володіє людина (або група) для встановлення відносин з іншими людьми або групами, що збігаються з її власними прагненнями [12, с.141].

Влада, за Парсонсом, є продуктом соціальної системи, аналогічним багатству, що створюється економічною організацією. Як і гроші, влада не представляє цінності сама по собі; її роль полягає в тому, що «вона забезпечує досягнення колективних цілей через згоду членів суспільства легітимізувати лідерські позиції і дати мандат на прийняття рішень та формування політики від імені суспільства тим, хто знаходиться на цих позиціях» [22, с. 103].

Таким чином, ми бачимо, що поняття влада може поділятися на декілька видів, а саме: політичну, економічну, духовну та сімейну владу. Так, наприклад, духовна влада відрізняється від сімейної тим, що вона несе духовну цінність з метою інтеграції свідомості і волі населення. Проте сімейна влада побудована лише на силі авторитету одного члена сім'ї.

Політична влада відрізняється від економічної тим, що вона призводить до відносин панування і підлеглості, а економічна влада зумовлена перш за все матеріальними потребами життя суспільства.

Отже, влада має бути своєрідним провідником у відносинах між суспільством і державою.

Досить цікавим, на наш погляд, є принцип функціонування держави, в основі якого лежить праця Й.-Г. Фіхте «Система вчення про моральність». Так, основи правових відносин він виводить з морального закону і підкреслює, що лише на цій основі люди можуть досягти досконалості у своєму стані. Шлях зникнення держави, за Фіхте, – це перехід від «царства законів» до «царства моралі».

З точки зору В. Халіпова, влада влаштована таким чином, що вона вже на рівні природного інстинкту, а тим більше на стадії її усвідомлення, несе одним панування, а іншим – підкорення. Вона здавна сприяє соціальній організації людей, їх об'єднанню і згуртуванню, колективному подоланню тих чи інших загроз і, нарешті, самому виживанню людей [18, с.16].

Проте у суспільстві повинна бути лише одна рівність – рівність перед законом. Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що влада не зводиться лише до політичної або державної, а розглядається як система взаємовідносин між індивідами і групами в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Суттєвого значення набуває поняття «влада» у широкому та вузькому розумінні вже на початку ХХ ст. Влада у широкому розумінні включає в себе всю систему влади, основою якої є волевиявлення народу або певної соціальної структури, групи тощо. У вузькому розумінні влада – це функціонально-владне навантаження, що виступає здебільшого у правовій формі.

Ми розглянули декілька визначень влади, проте постає питання, що таке взагалі «державна влада» і чим вона відрізняється від поняття «влада»? Цьому терміну можна дати наступне визначення: «державна влада» – це державна організація політичного управління суспільством, яка як за обсягом, так і засобами впливу перевищує всі інші різновиди влади в усіх соціальних утвореннях. Вона поширюється на всі сфери суспільного життя, здійснюється за допомогою спеціального апарату примусу або переконання та володіє монополією правом видавати загальнообов'язкові нормативно-правові акти [6, с.390].

Основними елементами державної влади є елементи, що визначають її сутність та природу, – суверенність, верховенство, незалежність, самостійність та ті, що організаційно формують державну владу та роблять її постійно функціонуючою та загальнообов'язковою – державні органи та установи, а також правові норми [19, с.5].

За своєю суттю, державна влада – це легітимне офіційне волевиявлення держави, її органів та посадових осіб, що є здійсненням влади народу [19, с.7].

На думку багатьох науковців, державна влада здійснюється лише державою і має безпосередній вплив на поведінку як окремої людини, групи осіб, так і організацій.

Характер і суть державної влади проявляються в її практичній діяльності з реалізації внутрішньої та зовнішньої політики, в її дієздатності, у здібностях і можливостях правильно управляти державою та суспільством, в її законності чи беззаконні, в її моральності чи аморальності [7, с.1].

На організацію та функціонування державної влади безпосередньо впливає політична влада. Оскільки представники останньої відображають власні погляди щодо політики, яку необхідно реалізувати через державний апарат, вони безпосередньо впливають на здійснення державної влади, яка за визначенням є підпорядкованою особам, що визначають політику держави [20, с.1].

Специфіка державної влади полягає в тому, що вона: по-перше, здійснюється спеціальним апаратом; по-друге, поширюється на всю територію країни; по-третє, наділена монополією на прийняття законів та застосування примусу. Отже, влада – це завжди залежність, якої неможливо уникнути. Відносини влади починаються тоді, коли за допомогою примусу, потенційної можливості насильства або добровільно, на підставі авторитету залежна сторона погоджується на несамотійність своєї поведінки [3, с.251].

Однак слід зазначити, що лише сильна і могутня держава здатна сприяти ефективному правлінню (функціонуванню) на користь громадян.

Що стосується визначень поняття «виконавча влада», то у сучасній науковій літературі їх можна побачити різними як за змістом, так і за складом.

Так, наприклад, І. Полянський вважає, що «виконавча влада» – це державна влада, яка передбачає наявність особливих ланок державного апарату, діяльність яких спрямована на реалізацію загальних норм, установлених суб'єктами законодавчої влади з метою врегулювання різних сторін суспільного життя [13, с.19].

У свою чергу, В.М. Шаповал стверджує, що «виконавча влада – це широка сукупність державних органів та установ, що здійснюють владно-політичні та владно-адміністративні функції» [21, с.5].

Згідно з Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 року №810/98, виконавча влада – це одна з трьох гілок державної влади, яка відповідно до конституційного принципу поділу державної влади покликана розробляти і втілювати державну політику щодо забезпечення виконання законів, управління сферами суспільного життя, насамперед державним сектором економіки [17].

Однак державі, для того щоб забезпечувати рівні права кожного громадянина України, в першу чергу необхідно вдосконалити правові норми суспільства, які повинні бути закладені в системі політичних, економічних та культурних факторів розвитку суспільства.

На думку професора А.Н. Соколова, «виконавчу владу можна визначити досить просто: вона охоплює всю державну діяльність, яка не належить ні до законодавчої, ні до судової влади» [15, с.33].

Проте слід відмітити, що кожна з гілок влади посідає особливе місце в системі державотворення. Так, наприклад, законодавча влада – це одна з трьох гілок влад, яка перебуває під контролем народу, її ще називають представницькою установою, бо вона діє відповідно до законодавства України і спирається на Основний Закон нашої держави – Конституцію України.

Судова влада є самостійною і незалежною гілкою, яка вирішує правові суперечки громадян України, а також законів та підзаконних нормативних актів за допомогою органів судової влади, зокрема, судів.

Що стосується виконавчої влади, то вона розробляє і втілює державну політику, спрямовану

на забезпечення виконання законів, та керує сферами суспільного життя. Має можливість самостійно приймати рішення, необхідні для виконання цих завдань, проте є підзвітною законодавчій гілці влади. За дотриманням чинного законодавства, в тому числі й органами виконавчої влади, слідує судова влада. Виконавча влада є однією з гілок державної влади, яка реалізує свої функції за допомогою системи органів виконавчої влади, що є, у свою чергу, складовою системи державних органів (органів держави) [14, с.73].

Виконавча влада базується на певних принципах, а саме: на пріоритеті прав людини, демократизмі, законності, рівноправності громадян у державному управлінні, а також гласності.

Пріоритет прав людини при здійсненні виконавчої влади – одна з основних вимог побудови правової держави. Уся діяльність органів виконавчої влади повинна бути спрямована на благо народу, підвищення його рівня життя, дотримання соціальної справедливості.

Демократизм означає залучення громадян до управління державними справами, їх максимальну участь у процесі обговорення та прийняття державно-управлінських рішень, звітність органів виконавчої влади та їх посадових осіб перед представницькими органами, контроль з боку громадськості за їх діяльністю, наявність колегіальних органів в окремих органах виконавчої влади.

Основа діяльності органів виконавчої влади – це точне і неухильне дотримання Конституції України, законів, створення режиму, який би забезпечував права і свободи громадян, а органи виконавчої влади, громадські об'єднання функціонували в межах своєї компетенції, посадові і службові особи виконували свої обов'язки належним чином.

Рівноправність громадян у державному управлінні – гарантія реальної демократії. Дотримання принципу рівноправності в управлінні означає, що всі мають однакове право доступу на державну службу, брати участь у вирішенні завдань держави, користуватись усіма закріпленими в Конституції правами і свободами.

Гласність – необхідна умова демократії, джерело інформації про стан справ у країні, засіб впливу на органи виконавчої влади з боку громадськості. Цей принцип проявляється у формі звітності органів виконавчої влади перед представницькими органами влади і громадськістю, донесення через друковані та електронні ЗМІ інформації про їх діяльність, найважливіші рішення та основні напрями роботи.

Слід зазначити, що велику увагу приділяють визначенню «органів виконавчої влади» такі вітчизняні і зарубіжні вчені як В.Б. Авер'янов, Ю.А. Тихомиров, Ю.М. Козлов, Ю.Н. Старілов, Н.Р. Нижник, Л.В. Коваль тощо.

Так, наприклад, Ю.А. Тихомиров стверджує, що орган виконавчої влади діє від імені держави, а Ю.Н. Старілов переконаний, що він є державною організацією. І лише Ю.М. Козлов у своїх дослідженнях висловив думку про те, що виконавчі органи є складовою частиною державного апарату.

Основою організаційної структури державного управління є органи виконавчої влади. У сукупності вони є найбільш об'ємною складовою частиною державного апарату, що зосередила в собі практично всю управлінську інформацію і найважливіші засоби державного примусу [1, с.131].

На думку Н.Р. Нижник, органи виконавчої влади – це сукупність хоча в цілому й однорідних державних органів, але таких, що суттєво відрізняються один від одного характером компетенції та організаційної структури, специфікою форм діяльності [10, с.168].

Проте Л.В. Коваль відзначає, що органи виконавчої влади України – це не просто спільність однорідних одиниць, а цілісна система, тобто така сукупність органів, у якій всі складові частини взаємопов'язані і водночас складають самостійні підсистеми органів зі своїми особливостями завдань, організаційної структури, функцій, компетенції та з визначеною автономією кожного окремого органу [5, с.38-39].

Також слід зазначити, що орган виконавчої влади – це така організація, яка тісно пов'язана з іншими органами та може існувати, а також розвиватися у межах цієї системи. Перш за все організація органів виконавчої влади має відбуватися з урахуванням їх системної єдності, вони не можуть функціонувати без тісної взаємодії та взаємовпливу з іншими системами. Саме тому орган виконавчої влади розглядається у трьох значеннях: 1) організація – це правотворча, правозахисна діяльність її суб'єктів із формування певних органів виконавчої влади; 2) організація – це особливий колектив людей, зокрема посадових осіб; 3) організація органів виконавчої влади – це виключно управлінська діяльність відповідних органів [16, с.36].

Таким чином, враховуючи подані вище визначення, І. Кульчій зазначає, що орган виконавчої влади – це складова частина механізму влади, який здійснює діяльність виконавчо-розпорядчого змісту; виступає за дорученням і від імені держави; володіє власною компетенцією; має свою структуру; застосовує властиві йому форми і методи діяльності [8, с.156].

Сутність виконавчої влади, відзначає колектив науковців, зводиться до такого: 1) виконавча влада є відносно самостійною гілкою (формою, видом) єдиної державної влади в Україні – атрибутом державно-владного механізму, побудованого на засадах поділу влади, й здійснюється поряд із законодавчою та судовою в тісній взаємодії; 2) виконавча влада є самостійною лише у зв'язку з практичною реалізацією Конституції, законів України у загальнодержавному та функціонально-компетенційному масштабі (на неї покладено найбільшу частину загальнодержавних функцій); 3) виконавча влада має державно-правову природу, наділена владними повноваженнями, що виявляється в її можливостях впливати на поведінку і діяльність людей, їх об'єднань, праві й можливостях підкоряти своїй волі інших; 4) виконавчу владу здійснюють на засадах поділу державної влади на гілки не на всіх рівнях, а лише на вищому, оскільки на місцевому рівні відсутні законодавчі органи [4, с.175].

Подібно до влади також необхідно визначити сутність управління, основою якого є цілеспрямований вплив на свідомість, поведінку та діяльність людей.

Проте до суб'єктів державного управління належать, з одного боку, органи виконавчої влади або органи на місцях, тобто місцеві державні адміністрації, державні органи інших гілок влади, а з другого, – всі інші суб'єкти права (фізичні і юридичні особи, індивідуальні та колективні, установи, організації, підприємства тощо).

Слід відзначити, що великий внесок у загальнотеоретичні питання статусу органів виконавчої влади внесли такі видатні філософи та мислителі, як Платон, Аристотель, Полібій, Г. Гегель, Т. Гобс, Дж. Локк, Дж. Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо та інші.

Отже, в дослідженні дається визначення поняття «органи виконавчої влади». На нашу думку, це орган, який вперше створений і законодавчо закріплений в Конституції України, а також в інших Законах України та нормативно-правових актах. Саме на органи виконавчої влади покладені основні функції та завдання діяльності, основними з яких є практична реалізація чинного законодавства у політичній, соціально-економічній, адміністративній та культурній сферах. Кожна з цих сфер діяльності наділена чітко визначеною компетенцією і певними повноваженнями представляти інтереси держави.

Бібліографічні посилання:

1. **Авер'янов В.Б.** Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / Авер'янов В.Б. – К.: Факт, 2003. – С. 131
2. **Аристотель.** Политика. Афинская политика / Аристотель. – М.: Мысль, 1997. – 459 с.
3. **Бондаренко І.С.** Теоретико-методологічний аналіз взаємодії управління і влади в суспільно-му житті / І. С. Бондаренко // Зб. наук. пр. НАДУ. – К.: Вид-но НАДУ, 2006. – Вип. 2. – С. 249–259.
4. **Глущенко Я.Б.** Сутність та особливості органів виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового регулювання / Я.Б. Глущенко // Форум права. – 2011. – №2. – С. 173-178.
5. **Коваль Л.В.** Адміністративне право: курс лекцій / Л.В. Коваль. – К.: Вентурі, 1998. – 208с.
6. **Котюк В.О.** Загальна теорія держави і права / В.О.Котюк – К., 2005.-592 с.
7. **Кравчук В.М.** Державна влада в умовах громадянського суспільства [Електронний ресурс] / В.М. Кравчук / Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/355934.html>.
8. **Кульчій І.** Поняття та особливості органів виконавчої влади України в умовах їх реформування / І Кульчій // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. – Вип. 18 / 19 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 560 с.
9. **Локк Дж.** Два трактата о правлении / Джон Локк // Антология мировой философии: Сб. филос. текстов / Сост. М.А. Парнюк, В.И. Даниленко. – К.: УМКВО, 1991. – Т. 1. – Ч. 2. – 308 с.
10. **Нижник Н.Р.** Природа та зміст адміністративної реформи в Україні / Реформування державного управління в Україні / Н.Р. Нижник // Проблеми і перспективи; наук. кер. Цветков В.В. – К.: Оріяни, 1998. – 268 с.
11. **Платон.** Государство. Законы. Политика. / Платон. – М.: Мысль, 1998. – 798 с.
12. **Політологія /** За ред.. О.І. Семківа. – Львів: Світ, 1994. – 592 с. .
13. **Полянский И.А.** Правовая природа исполнительной власти и ее место в организации государственной власти / И.А. Полянский // Правоведение. – 1999. – №4. – С.18-27
14. **Рябова О.** Статус місцевих органів виконавчої влади у м. Києві / О. Рябова // Юридична Україна. – 2010. – №11. – С.71-76
15. **Соколов А.Н.** Прововое государство. Идея, теория, практика: монография / А.Н. Соколов. – Курск: Курск. гос. техн. ун-т, 1994. – С.33
16. **Уткин Э.А.** Государственное и муниципальное управление / Э.А. Уткин, А.Ф. Денисов. – М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем»; Издательство ЭКМОС, 2001. – С.36
17. Указ Президента «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в

18. Халипов В. Ф. Энциклопедия власти / В. Ф. Халипов – М.: Академический проект, 2005. – 1056 с.

19. Чехович Т.В. Державна влада як інститут конституційного права України / Т.В. Чехович: дис... канд. юрид. наук. – К, 2005

20. Фрицький Ю.О. Теоретичні засади державної влади в Україні. – Рукопис. – К, 2009 [Електронний ресурс] / Ю.О. Фрицький / Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/355934.html>

21. Шаповал В.М. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз / В.М. Шаповал. – К., 1995. – 136с.

22. Parsons T. Power and the social system / T. Parsons // Power / [ed. S. Lukes]. – Oxford: Blawel, 1986. – P. 96 – 143.

УДК 327. 7: 061.1 ЄС

Г. М. Утко

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Визначено та проаналізовано основні етапи розвитку внутрішніх та зовнішніх органів дипломатичної діяльності ЄС, за допомогою яких здійснювалось безпосереднє представництво Союзу на міжнародній арені та відбувалось міжнародне співробітництво із третіми країнами та міжнародними організаціями.

Ключові слова: дипломатія, дипломатична служба ЄС, Зовнішня служба Європейської Комісії, представництва Європейської Комісії, підготовка кадрів, Генеральний Секретаріат, ротація.

Выяснены и проанализированы основные этапы развития внутренних и внешних органов дипломатической деятельности ЕС, с помощью которых осуществлялось непосредственное представительство Союза на международной арене и происходило международное сотрудничество с третьими странами и международными организациями.

Ключевые слова: дипломатия, дипломатическая служба ЕС, Внешняя служба Европейской Комиссии, представительства Европейской Комиссии, подготовка кадров, Генеральный Секретариат, ротация.

The main stages of formation of internal and external organs of the EU diplomatic activity, which carried into practice the direct representation of the Union on the international scene and international cooperation with third countries and international organizations, are determined and analyzed.

Keywords: diplomacy, EU diplomatic service, External service of the European Commission, Delegation of the European Commission, training, General Secretariat, rotation.

© Г. М. Утко, 2012

Постановка проблеми. У сучасному світі дипломатія, унормована Вестфальською системою міжнародних відносин, перебуває під різючим тиском нових викликів та загроз, які виникли внаслідок драматичної трансформації Ялтинсько-Потсдамської системи у новий світовий порядок, що досі знаходиться у стані формування. Попри те, що багато дослідників продовжують розглядати дипломатію як набір принципів та правил, що регулюють відносини між суверенними державами у сфері «високої політики», нинішня практика не повністю відповідає цим переконанням. Як у закордонній, так і у вітчизняній академічній літературі останнього десятиліття активним є дискурс щодо численних проявів трансформації класичної дипломатичної системи¹, серед яких дослідники особливо наголошують на появі нових, недержавних суб'єктів дипломатичної діяльності на міжнародній арені – ТНК, неурядові організації, багатосторонні та

1 Див., наприклад Гуменюк Б. Дипломатія доби глобалізації: нові виклики та завдання // науково-популярний журнал «Світогляд», – № 1, 2009. – С. 22-33; Лебедева М. М. Дипломатія на порозі ХХІ века: новые вызовы и измерения // Российская дипломатия: история и современность: материалы науч.-практ. конф., посвящ. 450-летию создания Посольского приказа / МГИМО(У) МИД РФ. – М.: РОССПЭН, 2001. – С. 414-421; В. Hocking and M. Smith, 'An Emerging Diplomatic System for the EU? Frameworks and Issues', paper presented at the ECPR Standing Group on the European Union Conference, Porto, 24-26 June 2010 та ін.